

Coalitiepartners opgelet: het verkiezingsprogramma van D66 is veel extremer over stikstof dan het programma van GroenLinks/PvdA

Posted on 7 oktober 2023 by Arnout Jaspers

Hoewel het kabinet-Rutte IV officieel implodeerde op de immigratieperikelen, had de onenigheid tussen CDA en D66 over de stikstofdoelen het fundament onder het kabinet al zwaar aangetast. Best mogelijk dat zonder Wopke Hoekstra's maandenlange dreigen met heronderhandeling over 'halvering uitstoot 2030', er nu geen verkiezingen aan zaten te komen.

Waarom gaat de verkiezingscampagne dan tot nu toe nauwelijks over stikstof? Het lijkt wel of geen enkele partij denkt daar stemmen mee te kunnen winnen. Terwijl zeker BBB, en waarschijnlijk ook NSC van Pieter Omtzigt, zich hier zouden kunnen onderscheiden van de rest met concrete actiepunten.

Wat D66 wil met de landbouw, is feitelijk onmogelijk

Wat zeggen de diverse partijen over stikstof in hun verkiezingsprogramma's? Helaas heeft NSC nog geen verkiezingsprogramma gepubliceerd. Maar je mag toch verwachten dat Omtzigt met een paar scherpe standpunten komt over het modellenfetisjisme in dit stikstofbeleid, en de wetenschappelijk niet te onderbouwen obsessie met minuscule hoeveelheden stikstof die de natuur zouden schaden.

Van D66, de stikstofdrammer in dit kabinet, hoeven we hier niets nieuws te verwachten. In het verkiezingsprogramma *Nieuwe energie voor Nederland* wordt de verscherpte deadline voor halvering in 2030 expliciet bevestigd, en er staat het gebruikelijke verhaal over de landbouw in die per 2040 geheel kringloop en geheel klimaatneutraal moet zijn.

Worden verkiezingsprogramma's gefactcheckt? Zeker laatstgenoemde wensdroom is feitelijk onmogelijk. Zelfs in het door D66-leider Rob Jetten zelf bestelde rapport *Outlook Energiesysteem 2050* wordt duidelijk gesteld dat de landbouw broeikasgassen zal blijven uitstoten, die volgens de Outlook gecompenseerd moeten worden met negatieve emissies, met name door CCS (*carbon capture and storage*), het opslaan van uit biomassacentrales afgevangen CO2 in lege gasvelden.

Waar komt toch de obsessie met 'koploperschap' vandaan?

Verder worden we bij D66 niets wijzer over hoe we de komende jaren van de stikstoflockdowns in de bouw en andere absurditeiten van het huidige stikstofbeleid af komen. Die worden blijkbaar op de koop toe genomen totdat in 2030 het stikstofparadijs wordt bereikt. Wel presenteert het programma op pagina 158 nog een opmerkelijke kijk op het huidige stikstofbeleid:

'Om de natuur en haar soorten werkelijk te beschermen, willen wij ze rechten geven. Wettelijke erkenning voorkomt niet alleen toekomstige maatschappelijke kosten gerelateerd aan ecologische uitdagingen, maar ook significante economische verliezen, zoals de 28 miljard euro veroorzaakt door de stikstofcrisis.'

D66 zet hier dus kabinetsbeleid, dat voor een groot deel D66-beleid is, met een stikstoffonds van 28 miljard euro dat volgens de promopraatjes is klaargezet om boeren weer perspectief te bieden en de landbouw te verduurzamen, weg als 'significante economische verliezen'. Zo hoor je het nog eens van een ander.

(Terzijde: hoe komt D66 toch aan die obsessie met koploperschap? In *Nieuwe energie* is of wordt Nederland achtereenvolgens koploper van het mondiale klimaatschadefonds, klimaatkoploper, koploper innovatie defensietechnologie, koploper wind- en zonne-energie, koploper circulaire economie, koploper duurzame innovatie, koploper duurzame landbouw, koploper technologie en – *last but not least* – koploper 'waardegedreven AI'. Maar: 'We zijn realistisch in de keuze voor sectoren waar we als Nederland koploper willen zijn (…). We kunnen immers niet alles doen.').

Recht doen, het verkiezingsprogramma van het CDA, houdt als streefdatum voor de halvering van de stikstofuitstoot vast aan 2035, zoals het al in de natuurbeschermingswet stond. Ook willen ze af van de 'onwerkbare kritische depositiewaarde' (de KDW) en die vervangen door een 'juridisch houdbaar alternatief'. De KDW is inderdaad een bron van stikstofellende. Het is de maximale hoeveelheid stikstof (per hectare per jaar) die mag neerslaan in een Natura2000-gebied, zoals berekend door het inmiddels zwaar omstreden computerprogramma Aerius.

Overschrijding van de KDW, als is het maar met een fractie van een gram, betekent dat de wijde omgeving van dat Natura2000-gebied in stikstoflockdown gaat. Er mag dan bijna niks meer, en woningen bouwen zeker niet. Maar had het CDA iets specifieker kunnen zijn over hoe dat juridisch houdbare alternatief eruit gaat zien?

In het VVD-verkiezingsprogramma *Samen aan de slag* klinkt geen expliciete kritiek op dit stikstofbeleid. Dat ligt partijpolitiek natuurlijk ook lastig, aangezien hun nummer vijf op de kieslijst – stikstofminister Christianne van der Wal – dit beleid nog steeds met autistisch aandoende rechtlijnigheid probeert door te voeren. Wel wil de VVD dat Natura2000-gebieden 'herijkt' kunnen worden.

Het verkiezingsprogramma van de BBB gaat er

stevig tegenaan

En ze hebben een zeer vaag geformuleerd vroom voornemen: 'Europese richtlijnen voeren we niet strenger in dan de EU voorschrijft. Zo kunnen we nog steeds genieten van de natuur en houden we ons natuurbeleid realistisch. Hierbij is het ook belangrijk te kijken naar mogelijk tegenstrijdige doelen en worden niet op voorhand zaken uitgesloten.' Op de keper beschouwd, is dit nu juist wat Van der Wal de afgelopen jaren te vuur en te zwaard heeft proberen door te drukken. Dus je vraagt je zo langzamerhand af, of het op voorhand uitgesloten is dat Van der Wal straks overstapt naar D66.

Het BBB-verkiezingsprogramma *Van vertrouwenscrisis naar naoberstaat* gaat er op het gebied van stikstof inderdaad stevig tegenaan: 'De huidige Stikstofwet moet van tafel en we richten ons met een brede blik op natuurbeleid, behoud van natuur en herstel van natuur waar dat nodig is. De *lockdown* vanwege de wurgende stikstofregels die Nederland zichzelf heeft opgelegd, van agrarische ondernemers, infrastructurele projecten (o.a. aanleg van wegen) en bouw, moet zo snel mogelijk worden beëindigd.'

Net als het CDA wil BBB van de KDW af als dominant criterium voor de staat van een Natura2000-gebied. En net als de VVD willen ze die Natura-2000 gebieden herijken, al zeggen ze het wat minder omfloerst:

'Natuur past niet op een postzegel en BBB vindt dat er helaas te veel kleine gebieden als Natura2000-gebied zijn aangewezen. Dit leidt tot onnodige en kostbare beperkingen en onnodige druk op de naastliggende omgeving. We streven naar Natura2000-gebieden van dermate omvang, dat ze groot genoeg zijn om zichzelf in stand te houden. (…) Soorten en habitats die ten tijde van de toewijzing van een Natura 2000 gebied niet aantoonbaar aanwezig waren, worden geschrapt uit de instandhoudingsdoelen.'

Maar zolang we nog met deze Stikstofwet opgescheept zitten, is er volgens BBB een noodclausule:

'De Europese regelgeving biedt de mogelijkheid om redenen van groot openbaar belang aan te wijzen waardoor in afwijking van de milieuregelgeving, zoals stikstof, toch snel vergund kan worden. BBB wil daar gebruik van maken voor het grote belang van het wegwerken van de tekorten op de woningmarkt.'

Vrijstelling van stikstofbepalingen is bij GroenLinks/PvdA geen taboe

Wie nu denkt: 'Geitenpaadje! De tijd van geitenpaadjes om onder de stikstofproblematiek uit te komen is voorbij!' zal toch raar opkijken van *Samen voor een hoopvolle toekomst*, het verkiezingsprogramma van GroenLinks/PvdA. Zelfs bij de linksbacks van D66 begint het namelijk te dagen, dat er iets moet gebeuren aan de absurde stikstoflockdowns, die grote maatschappelijke schade aanrichten terwijl de natuur er niks mee opschiet.

Dus schrijven ze: 'Er komt een Energie-acceleratiewet, zodat de procedure van aanvraag tot vergunning van kritieke energie-infrastructuur niet langer dan twee jaar duurt. Ter ondersteuning van projecten die de energietransitie versnellen, zorgen we daarnaast voor een juridisch houdbare regeling die dit soort projecten vrijstelt van de stikstofbepalingen.'

Oké. Dus als het maar een stokpaardje van GroenLinks/PvdA betreft, dan is vrijstelling van de wurgende stikstofbepalingen wel acceptabel. Dan kan dat beetje stikstof er nog wel bij zonder dat de natuur omvalt. Verderop in hun programma stellen ze zelfs: 'We onderzoeken de mogelijkheid om voorwaardelijke, gebiedsspecifieke drempelwaardes in te voeren voor essentiële projecten als woningbouw en de energietransitie.'

Een politiek landschap met onverwachte coalities

De drempelwaarde voor stikstofdepositie in overbelaste gebieden is nu 0,07 gram per hectare per jaar, het beruchte vogelpoepje. BBB en anderen pleiten al zeker een jaar voor een ruimere, wel wetenschappelijk onderbouwde drempelwaarde, bijvoorbeeld 14 gram, waardoor de hele bouw al uit z'n *lockdown* bevrijd zou zijn. Maar voor Van der Wal was dat altijd onbespreekbaar.

Concluderend: op stikstof zitten potentieel onverwachte coalities in het politieke landschap. Ruim voldoende om een mooi verkiezingsdebat over te houden, maar giet het allemaal maar eens in *soundbites* van vijf of tien seconden…

Wynia's Week *verschijnt 104 keer per jaar met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving, die vrij beschikbaar is voor iedereen. De donateurs maken dat mogelijk.* ***Doet u mee?*** *Hartelijk dank!*

*Wetenschapsjournalist **Arnout Jaspers** is schrijver van de bestseller **'De Stikstoffuik'**. Zijn columns verschijnen iedere zaterdag in Wynia's Week.*